

MiCA regulējuma ieviešana Latvijā – jaunas tirgus attīstības iespējas vai tikai teorija.

2023. gada 29. jūnijā stājās spēkā Eiropas Savienības (ES) Padomes regula Nr. 2023/1114 par kryptoaktīviem (regulation on crypto-assets markets, MiCAR), kas noteiks vienotu ES līmeņa tiesisko regulējumu šai nozarei.

Jaunā ES kryptoaktīvu un to pakalpojumu regula (Regula (ES) 2023/1114 jeb MiCAR) daļēji būs piemērojama jau ar šī gada 30.jūniju, bet pilnībā tā tiks piemērota, sākot ar 2024.gada 30.decembri. Lai arī līdz piemērošanas pirmā posma uzsākšanai ir atlikuši tikai pāris mēneši, jaunais Kryptoaktīvu pakalpojumu likums vēl netiek izskatīts Saeimā pat pirmajā lasījumā.

Kryptoaktīvu pakalpojumu likuma projekts ir ticis izstrādāts jau 2023.gadā, taču diemžēl vēl joprojām nav ticis izskatīts un pieņemts. Lai arī Regula ir tieši piemērojama visās ES valstīs, šāda aizkavēšanās diemžēl met nenoteiktības ēnu un liedz potenciālajiem investoriem plānot savus ieguldījumus un pieņemt lēmumu bāzēt savu darbību kryptoaktīvu jomā tieši Latvijā.

Proti, lai arī kryptoaktīvu pakalpojumu jomā strādājošie uzņēmumi pozitīvi vērtē ES uzņemto kursu ar MiCAR, tomēr pārāk lielā neskaidrība attiecībā uz regulas interpretāciju dažādās valstīs, kā arī gausā ieviešana liek nosvērties par labu ES tirgus pamešanai, pārceļot savu biznesu uz Tuvajiem Austrumiem, īpaši tas attiecas uz mazajiem šīs jomas pārstāvjiem, kuriem līdz ar MiCAR paredzamais administratīvais slogs un ar to saistītie izdevumi ir pārāk smagi. Arī lielie šīs jomas pārstāvji aktīvi interesējas par ērtāko, izdevīgāko un drošāko valsti kurā turpmāk bāzēt savu biznesu, valsti, kura būtu gatava nopietni atbalstīt kryptoaktīvu un blokķēdes inovāciju jomas attīstību, bet pats galvenais dotu skaidras un viennozīmīgas atbildes par to, kā izpildāmas MiCAR prasības konkrētajā valstī un nodrošinātu arī konsekventumu.

Latvija tiek uzskatīta par labi attīstītu valsti IT jomā, līdz ar to mūsu tirgus var piedāvāt lieliskas un ērtas kryptoaktīvu pakalpojumu attīstības iespējas tieši pamatojoties uz augsti kvalificēta darbaspēka IT jomā un IT tehnoloģiju pieejamību. Latvijai, kā mazai valstij, ir būtiski piedāvāt iespēju attīstīties augstas pievienotās vērtības pakalpojumiem, tādējādi mazinot kvalificēta darba spēka aizplūšanu un palielinot nodokļu ieņēmumus, un veicinot labklājību.

Jaunajai Regulai, varētu teikt, ir četri vispārīgi un savstarpēji saistīti mērķi: nodrošināt juridisko noteiktību, atbalstīt inovāciju, nodrošināt patērētāju un ieguldītāju aizsardzības un tirgus integritātes līmeni un nodrošināt finanšu stabilitāti. Tomēr bez praktiski efektīvas kryptoaktīvu un to pakalpojumu investīciju piesaistes un inovāciju attīstības Latvijā pārējiem mērķiem var zust nozīmība, izņemot, protams, patērētāju un ieguldītāju aizsardzību, kas ir un vienmēr būs būtiska un īpaši aizsargājama.

Līdz ar Regulas piemērošanu teorētiski būtu jārodas videi, kurā droši un regulēti varētu attīstīties lielāks kryptoaktīvu un kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzēju pārrobežu tirgus, jo MiCA regulējums ļaus operatoriem, kas saņēmuši atļauju vienā ES dalībvalstī, sniegt savus pakalpojumus visās ES valstīs. Ar šo regulējumu visām valstīm faktiski tiek dota vienāda starta pozīcija attiecībā uz investīciju piesaisti, labi apmaksātu darba vietu radīšanu un attīstības iespējām šajā jomā. Tāpēc ir ļoti būtiski, ieviešot Regulu Latvijā, rīkoties pārliedzinoši, veikli un atbilstoši, salāgojot saistītos normatīvos aktus tā, lai dotu pozitīvu signālu investoriem par skaidru, vienkāršu un drošu vidi jomas attīstībai.

Kryptoaktīvu un to pakalpojumu sniedzēju saime līdz šim nebija radusi pie tāda līmeņa regulācijas. To ir būtiski ņemt vērā, veidojot regulatīvo vidi Latvijā, lai nenobiedētu, bet padarītu prasību apmēru un ievērošanu skaidru, viennozīmīgu un ērti izpildāmu. Pozitīvs signāls attiecībā uz vēlmi sadarboties ir iestrādāts Kryptoaktīvu pakalpojumu likuma projektā, kas neparedz Latvijas Bankai, kā kompetentajai iestādei, tiesības noteikt stingrākus uzraudzības pasākumus, kā tas ir noteikts Regulā 2023/1114. Tiek paredzēts vispirms uzraudzības ietvaros veicināt tirgus dalībnieku darbības uzlabošanu, lai savlaicīgi novērstu potenciālos normatīvo aktu pārkāpumus un novērstu pārkāpumu turpināšanos. Latvijas Banka būs tiesīga veikt virkni dažādu uzraudzības pasākumu un tikai tad, ja ar tiem nebūs iespējams panākt personas darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, tiks piemēroti citi tāda veida pasākumi, kas vērsti uz atbildības piemērošanu (piem. sankcijas). Šāda likumdevēja apņemšanās jaunajiem tirgus dalībniekiem vieš cerību, ka kompetentā iestāde būs pretimnākoša skaidrojumu sniegšanā un nebūs primāri pozicionēta uz sankciju piemērošanu. Jācer, ka regulējuma pielāgošanas procesā tiks ņemti vērā jomas ekspertu viedokļi, tādējādi veidojot regulējumu, kas ne tikai pieļauj, bet arī stimulē kryptoaktīvu tirgus attīstību Latvijā.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar plānotajiem saistītajiem grozījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā ir paredzēts, ka arī kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzēji tiks uzskatīti par finanšu iestādi, šeit ir ļoti būtiski samērot attiecināmo prasību apjomu, nepieciešamību un izpildāmību ar jomas specifiku un būtību.

Iespējams, Kriptoaktīvu pakalpojumu likuma projekta izskatīšanas kavēšanās saistīta ar to, ka šis likums un kriptoaktīvu attīstības jautājums kopumā cieši savijas un aktualizē dažādus drošības jautājumus finanšu sektorā, īpaši ņemot vērā, ka Latvija būs pirmā valsts, kas tiks novērtēta Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas ("Moneyval") 6.novērtēšanas kārtā. Līdz ar to ir būtiski saglabāt un arī turpmāk nodrošināt gan Latvijas tiesību aktu atbilstību Finanšu darījumu darba grupas (FATF) 40 rekomendācijām, gan to piemērošanas efektivitāti, respektīvi, NILLTPFN sistēmas darbību, kas, iespējams, nav viegls un ir ļoti atbildīgs uzdevums vispārējai valsts tālākai attīstībai.

Ņemot vērā, ka kopumā Latvijā inovāciju atbalsta kustība ir vērtējama kā pozitīva un pastāv vairāki priekšnoteikumi veiksmīgai kriptoaktīvu un to pakalpojumu tirgus attīstībai, ar nepacietību gaidīsim jauno Kriptoaktīvu pakalpojumu likumu kā iedrošinošu signālu kriptoaktīvu tirgus dalībniekiem.

GUNTA MILTIŅA
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
VECĀKAIS JURISTS

(+371) 67 31 33 15

GM@NJORDLAW.LV